

Інформаційна довідка
щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до пункту 1-4
розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України
«Про виконавче провадження»
(реєстр. № 15282 від 29.05.2026)*

***Анотація.** Інформаційна довідка містить результати аналізу проєкту Закону України «Про внесення змін до пункту 1-4 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» (реєстр. № 15282 від 29.05.2026).*

***Ключові слова:** виконавче провадження; виконання рішень; Державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат»; моральна шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю; мораторій.*

Вступ

Проєктом Закону України «Про внесення змін до пункту 1-4 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» (реєстр. № 15282 від 29.05.2026) (далі – законопроєкт) пропонується абзац другий пункту 1-4 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» після слів «про відшкодування матеріальної (майнової)» доповнити словами «та моральної». З урахуванням таких змін пункт 1-4 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» матиме таку редакцію:

«1-4. Установити, що до 1 січня 2028 року:

зупиняється вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень (у тому числі накладення арешту на майно та кошти) у виконавчих провадженнях, за якими боржником є Державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат» (крім рішень про виплату заробітної плати, вихідної допомоги, інших виплат (компенсацій), що належать працівнику у зв'язку з трудовими відносинами, про відшкодування матеріальної (майнової) та моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, про стягнення аліментів, про стягнення заборгованості із сплати внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування і заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування);

підлягають зняттю накладені арешти на кошти та/або майно Державного підприємства "Східний гірничозбагачувальний комбінат"».

Таким чином, як зазначено у пояснювальній записці до законопроєкту, передбачається виведення з-під дії відповідного мораторію відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, та відновлення належного рівня захисту потерпілих осіб, який існував раніше.

Прогнозується, що прийняття законопроекту забезпечить належний рівень захисту осіб, які зазнали каліцтва, іншого ушкодження здоров'я, або членів сімей осіб, смерть яких спричинила відповідні моральні страждання.

Основна частина

Відповідно до пункту 2 розділу I Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення платоспроможності окремих державних підприємств у сфері енергетики, що перебувають у критичному стані» від 7 лютого 2024 року № 3577-IX розділ XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 року № 1404-VIII було доповнено пунктом 1-4. Редакцією цього пункту передбачалося зупинення до 1 січня 2025 року, зокрема, вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень (у тому числі накладення арешту на майно та кошти) у виконавчих провадженнях, за якими боржником є Державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат» (крім рішень про виплату заробітної плати, вихідної допомоги, інших виплат (компенсацій), що належать працівнику у зв'язку з трудовими відносинами, про відшкодування матеріальної (майнової) шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, про стягнення аліментів, про стягнення заборгованості із сплати внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування і заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування).

Отже, серед установлених винятків із мораторію на вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень у виконавчих провадженнях, за якими боржником є Державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат», не згадувалося рішення про відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Водночас згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення платоспроможності окремих державних підприємств у сфері енергетики, що перебувають у критичному стані» від 14 січня 2025 року № 4217-IX пункт 1-4 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» було викладено у новій редакції. Новими положеннями цієї редакції стали: 1) продовження до 1 січня 2026 року мораторію на вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень (у тому числі накладення арешту на майно та кошти) у виконавчих провадженнях, за якими боржником є Державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат»; 2) установлення як винятку з мораторію на вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень у виконавчих провадженнях, за якими боржником є Державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат», також рішення про відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. При цьому в пояснювальній записці до

проекту цього Закону жодним чином не згадувалося про такий виняток із мораторію, та чому його було включено до відповідного переліку винятків.

Таким чином, Законом України № 4217-IX було гарантовано право на відшкодування відповідним потерпілим особам моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

10 лютого 2026 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функціонування енергетичних ринків, конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії та посилення енергетичної стійкості» № 4777-IX, згідно з яким пункт 1-4 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» було викладено у новій редакції, що наразі є чинною. Ця редакція не передбачає як виняток рішення про відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, стосовно якого не зупиняється вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання у виконавчих провадженнях, за якими боржником є Державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат». Таким чином, як зазначено у пояснювальній записці до законопроекту, «таке розширення дії мораторію є непропорційним та таким, що порушує права потерпілих осіб на реальне виконання судових рішень».

Із цього приводу слід зазначити, що відповідно до приписів частини третьої статті 22 Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Конституційний Суд України у Рішенні від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 здійснив тлумачення зазначених конституційних положень, а також сформулював юридичну позицію, згідно з якою «зміст прав і свобод людини – це умови і засоби, які визначають матеріальні та духовні можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування і розвитку. Обсяг прав людини – це кількісні показники відповідних можливостей, які характеризують його множинність, величину, інтенсивність і ступінь прояву та виражені у певних одиницях виміру. Звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістовних характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Звуження обсягу прав і свобод – це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики» (пункт 4 мотивувальної частини). У Рішенні від 22 травня 2018 року № 5-р/2018 Конституційний Суд України наголосив на конституційному обов'язку держави утверджувати і забезпечувати права і свободи людини (підпункт 2.2 пункту 2 мотивувальної частини).

Також Конституційний Суд України зазначив, що обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими, вони мають встановлюватися виключно Конституцією і

законами України, переслідувати легітимну мету, бути обумовленими суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційними та обґрунтованими, у разі обмеження конституційного права або свободи законодавець зобов'язаний запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію цього права або свободи і не порушувати сутнісний зміст такого права (підпункт 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016).

Отже, положення законопроекту цілком узгоджуються із конституційними нормами, позиціями Конституційного Суду України та спрямовані на відновлення правового регулювання щодо захисту прав потерпілих осіб, яке існувало раніше.

Висновок

Пропоновані законопроектом зміни спрямовані на забезпечення належного рівня захисту осіб у частині відшкодування їм моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, у виконавчих провадженнях, за якими боржником є Державне підприємство «Східний гірничо-збагачувальний комбінат».

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*